

OM MAKELTFAIR OCH GULD VÄRDET

Visste du att din mobiltelefon inte skulle funka om den inte innehöll guld? Faktum är att mobiltelefoner måste innehålla upp till 30 olika metaller för att fungera.

Och visste du att den globala elektronikindustrin använder en stor del av världens värdefulla och sällsynta metaller i tillverkningen av våra mobiltelefoner, datorer och mp3-spelare? Många av dessa metaller bryts i gruvor i fattiga länder där människor ofta arbetar under omänskliga förhållanden.

ORSAKAR SVÅRA LUNGSJUKDOMAR
Även miljön betalar ett högt pris när vår aptit efter de senaste elektronikprylarna ökar. I Norrsk i Ryssland, där man gräver efter nickel, kobolt, platina och palladium till elektronik, är luften så förorenad att många barn lider av svåra lungsjukdomar.

MakelTfair-kampanjen fröer att elektronikföretagen tar ansvar för metallerna de använder och att de arbetar för att miljön skonas och gruvarbetarna får det bättre.

I Kongo-Kinshasa arbetar 50 000 barn och ungdomar långa dagar i koppargruvor, utan några som helst skyddskläder. En del av dem är bara sju år gamla. Landet har två miljoner småskaliga gruvarbetare. En del av dem tjänar mindre än 20 kronor om dagen. I andra afrikanska länder har hela byar tvingats flytta för att ge plats åt nya gruvor. Samtidigt som en del gruvarbetare knappt tjänar tillräckligt för att kunna köpa mat och medicin till sina familjer, blir gruvsbolagen och affärsmännen allt rikare när efterfrågan på metaller ökar.

TÄ REDA PÅ HUR DU KAN HJÄLPA TILL PÅ:
WWW.MAKEITFAIR.ORG

TILLVERKAN AV GULD

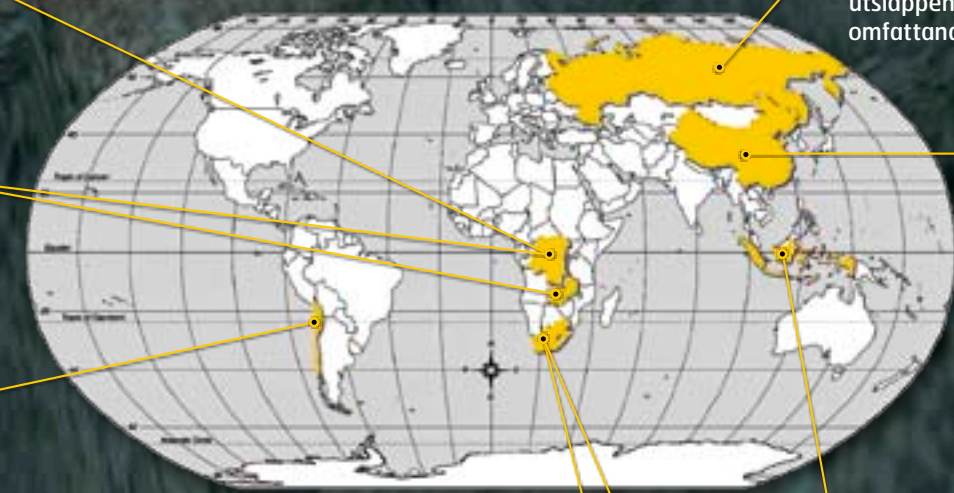
TANTAL
Mineralen tantal behövs till de viktiga elektronikkomponenter som kallas kondensatorer som finns i bland annat mobiltelefoner, digitalkameror och datorer. I **Kongo-Kinshasa** har jakten på coltan (tantal-malm) bidragit till att finansiera ett förödande inbördeskrig.

KOBOLT
Kobolt är en viktig beståndsdel i laddningsbara batterier som används i datorer, mobiltelefoner och digitalkameror. Hälften av all kobolt som utvinns i världen kommer från **Zambia** eller **Kongo-Kinshasa**. I dessa länder arbetar gruv- och fabriksarbetare under svåra förhållanden. År 2005 dog 80 gruvarbetare i Zambia.

KOPPAR
Chile är världens största producent av koppar som används i en rad olika elektronikdelar. I de torra regionerna i norra Chile har invånarnas tillgång på dricksvatten minskat på grund av att gruvorna använder stora mängder grundvatten. Detta är också ett problem för jordbruket.

Sydafrika är världens största producent av guld. Guld används exempelvis i kontakter och kopplingar i kretskorten som finns i många elektroniska prylar. Ibland används farliga ämnen som cyanid vid utvinningen, vilket kan förorena jord och vattendrag. Minst 100 kilo gruvavfall genereras för att producera 0,034 gram guld till ett kretskort i en mobiltelefon.

- Minst 20 miljoner människor runt om i världen arbetar inom gruvindustrin, och uppemot 100 miljoner människor är beroende av gruvarbete för sitt uppehälle.
- 13 miljoner människor arbetar med småskalig gruvarbete. Detta skadar ofta både deras hälsa och miljön.
- Illegal mineralutvinning pågår i 50 länder. De flesta som arbetar i olagliga gruvor är fattiga människor som tvingas arbeta hårt för lite pengar och med begränsade rättigheter.
- Mellan en och en och en halv miljon barn uppskattas arbeta i gruvor runt om i världen.

NICKEL
Nickel används för att göra batterier till många elektroniska produkter. I Norrsk i **Ryssland** är utsläppen av nickel och kopparsvavel så omfattande att snön i staden färgas gul.

SÄLLSYNTA JORDMETALLER
Sällsynta jordmetaller är en grupp som omfattar 17 grundämnen, som bland annat används till att producera material till dataskärmar. De sällsynta metallerna utvinns i gruvor i Inre Mongoliet i **Kina**, där gruvindustrin förstör miljön för framtida generationer. På en del platser är luften så förorenad av smältverkens utsläpp att människorna som bor där har svårt att se solen.

TENN
Tenn används bland annat i kretskort. I **Indonesien**, som är världens näst största tennproducent, har gruvarbetarna haft en förödande effekt på miljön. Stora hål med smutsigt stillastående vatten och högar med förorenad jord är en vanlig syn i många gruvområden.

PLATINA
Platina används i din dators hårddisk och bildskärm samt i vissa platt-tv apparater. I takt med att platinagruvorna i **Sydafrika** har blivit allt fler har tusentals människor tvingats lämna sina hem utan att få någon ordentlig ersättning. Runt 40 procent av gruvarbetarna är inhyrda arbetare med få rättigheter och en lön som ofta är lägre än andra anställdas. Ofta utför dessa arbetare det farligaste arbetet utan att ha fått någon ordentlig information.

Förödande gruvarbete

Med sin tunna kropp ser 13-åriga Jean inte ut att orka lyfta de tunga säckarna som är fyllda med malm. Malmen ska bli till kobolt som används i elektronikindustrin. Trots sin låga ålder arbetar han upp till elva timmar om dagen, sex dagar i veckan. Han tjänar mellan 20 till 40 kronor om dagen.

Jean heter egentligen något annat.

“Utländska gruvföretag plundrar vårt land.”
JEAN, 13, ARBETAR I GRUVORNA I KATANGA, KONGO-KINSHASA.

Han är bara ett av alla de barn som utan någon säkerhetsutrustning dagligen riskerar sina liv i stenbrotten och gruvorna. Mer än en tredjedel av alla gruvarbetare i Katangaprovinns uppskattas vara barn och ungdomar.

“Jag är väldigt ledsen över min bys öde när gruvföretagen plundrar vårt land”, säger Jean. “Min by saknar så mycket. Vi har ingen ambulans, ingen elektricitet, inget dricksvatten och vårdcentralen är dåligt utrustad. Gruv- och handelsföretagen berikar sig själva mitt framför ögonen på oss. De vet varken vad generositet eller medlidande är.”

VÄND BLAD FÖR ATT SE HUR DU KAN HJÄLPA TILL... ➔

“VEM TAR ANSVAR?”
Gruvarbetare i världens fattiga länder kämpar för att överleva på usla löner, medan de arbetar med att ta fram metallerna som behövs för att vi ska kunna chatta med våra kompisar och lyssna på våra mp3-spelare.

I vår del av världen stiftar regeringar nya lagar om återvinning för att skydda miljön. I gruvsamhällen i fattiga länder lever människorna nära förorenat vatten och förgiftad jord. Luften de andas är ibland förorenad av smältverkens utsläpp.

Många företag var länge tveksamma till tanken om att de har ett ansvar för hur metallerna de använder bryts. Detta börjar så sakta förändras. Efter uppmaningar från makelTfair har företag som Sony Ericsson, Philips, Samsung och HP börjat efterforska varifrån deras metaller kommer. Men inget företag har än så länge kontrollerat hur arbetsförhållanden och miljön ser ut vid gruvorna.

makelTfair anser att elektronikföretagen borde ta reda på hur det ser ut bakåt i leverantörskedjan och att de ska arbeta för en förändring. Företagen är betydelsefulla konsumenterna av världens metaller och har därför möjlighet att bidra till att arbetsvillkoren blir bättre och att miljön skonas inom gruvindustrin. I Sverige deltar Svenska kyrkan, Fair Trade Center och SwedWatch i kampanjen makelTfair. På vår hemsida finner du våra rapporter och mer information.

Så här kan du hjälpa till:
Skicka mail till de stora elektronikföretagen och uppmana dem att förbättra förhållandena för gruv- och fabriksarbetarna som är längst ner i leverantörskedjan. Kräv även att företagen tar ansvar för miljöeffekterna. Ett färdigt brev hittar du på www.makelTfair.org.

Om du köper en ny mobiltelefon, kom ihåg att ta med den gamla till en återvinningsstation eller lämna tillbaka den i butiken!

Håll utkik efter fler flygblad från makelTfair och gå med kampanjen på

www.makelTfair.org

KONTAKT:
Fair Trade Center
Tel: 08-643 43 64
info@fairtradecenter.se
www.fairtradecenter.se
www.makelTfair.org

Denna publikation är framställd med bistånd av Europeiska unionen, som dock ej tar ställning till skriftens innehåll. Ansvaret för innehållet faller uteslutande på Fair Trade Center och den nederländska organisationen SOMO och kan inte på något sätt anses visa Europeiska unionens uppfattning.

November 2007

GRAPHIC DESIGN: JUST FAIR NL